



Mevrouw Sorgdrager, Minister van Justitie

Vragen van het lid Kalsbeek-Jasperse aan de minister van Justitie, over **het vrijlaten van de pyromaan uit Ede, kennelijk als gevolg van een fout.**

□

Mevrouw **Kalsbeek-Jasperse** (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Het zou heel goed kunnen zijn dat een aantal mensen dat in Ede woont vannacht niet zo goed heeft geslapen. Een man die in Ede 30 branden heeft gesticht, naar wie de politie met een speciaal team anderhalve maand op zoek is geweest en die is veroordeeld tot vijf jaar gevangenisstraf en TBS loopt weer vrij rond. Hoe kan dat; omdat er een fout is gemaakt. Het is bijna onvoorstelbaar, maar het lijkt, als wij de kranten moeten geloven, waar te zijn. De eerste vraag aan de minister is natuurlijk: hoe kan die fout zijn gemaakt? Wie of wat is daarvoor verantwoordelijk?

Dat de man op vrije voeten is, is om verschillende redenen schokkend. De eerste reden is dat wat vormfouten is gaan heten veel te vaak voorkwam. Onder andere dat ± er is veel meer ± heeft geleid tot het starten van een ingrijpend reorganisatieproces. Je zou denken: een gewaarschuwd apparaat telt voor twee. Maar helaas, nota bene in

zo'n ernstige zaak komt de veroordeelde mogelijk voor een behoorlijke tijd vrij.

Dat brengt mij op de tweede vraag aan de minister. In hoeverre zijn nu eigenlijk vormfouten en andersoortige bureaucratische fouten, waartoe dit waarschijnlijk moet worden gerekend, werkelijk teruggedrongen?

De belangrijkste schok dat deze man op vrije voeten is, is dat hij wordt aangeduid als "pyromaan". Dat is een nogal medisch klinkende term, maar het betekent niet meer of minder dan dat iemand een ziekelijke neiging heeft tot het stichten van brand. Ik heb er niet voor doorgelernd, maar het lijkt mij dat hier sprake is van zo'n neiging. Niet minder dan 30 branden heeft deze man gesticht. Hij is niet behandeld; zijn TBS moet nog komen. Wie zegt dat zijn ziekelijke neiging niet weer de overhand zal krijgen? Is in dat licht de reactie van de politie ter plaatse niet een beetje erg laconiek? Men zal alert zijn, zo heb ik gehoord, maar er is geen extra surveillance en dergelijke.

Het derde schokkende aan de hele kwestie is dat de fout waardoor de man vrijkwam niet hersteld lijkt te kunnen worden. Weliswaar moet hij ooit zijn straf uitzitten, maar voorlopig is hij op vrije voeten. Dat deze gemaakte fout niet hersteld kan worden, is toch eigenlijk wel heel gek.

De **voorzitter**: Uw tijd is op.

Mevrouw **Kalsbeek-Jasperse** (PvdA): Mag ik afsluiten met een vraag?

De **voorzitter**: Ja, dat had u al eerder kunnen doen. Doet u dat nu maar.

Mevrouw **Kalsbeek-Jasperse** (PvdA): Ik wil aan de minister vragen of zij dat met mij eens is en, zo ja, of zij denkt daar iets aan te gaan doen.

□

Minister **Sorgdrager**: Voorzitter! Mevrouw Kalsbeek heeft gevraagd of er een fout is gemaakt. Dat klopt. Er is een fout gemaakt. Ik wil in elk geval beginnen met te zeggen dat ik dat ernstig betreur. Die fout had natuurlijk helemaal niet gemaakt mogen worden, zeker niet omdat het een gewaarschuwd apparaat was. Dit apparaat heeft namelijk dezelfde fout al eens eerder gemaakt. Dat maakt het extra vervelend en ik zal dan ook extra opletten of men er nu werkelijk iets aan doet. Ik zal de Kamer het verhaal besparen over de manier waarop de fout exact is gemaakt. Het heeft te maken met de invoer in het geautomatiseerd systeem. De fout is gemaakt op de strafgriffie van de rechtbank in Arnhem. Daar moet op een appelakte ± en dat is in het systeem ingevoerd ± opgeschreven worden dat iemand gedetineerd is, zodat de instantie in hoger beroep kan zien of er een verlenging van de gevangenhouding gevorderd moet worden. Dat bericht is niet gekomen, omdat men verzuimd heeft op de appelakte in te vullen dat de verdachte gedetineerd was. Er wordt onderzocht hoe dit mogelijk is, omdat het hier om een zogenoemd verplicht veld in het automatiseringssysteem gaat. Er moet dus een fout in het systeem zijn geslopen. Maar afgezien daarvan moet er ook een alertheid zijn op dit soort gevallen, zeker tegen de achtergrond dat dit al eerder is gebeurd.

Er is nu een maatregel genomen. Bij elke verdachte die veroordeeld wordt en gedetineerd is, wordt er naast het geautomatiseerde systeem ook nog handmatig gecontroleerd totdat de fout in het systeem is opgespoord. Ik hoop dat wij daar met deze maatregel voorlopig voldoende controle op gezet hebben.

Sorgdrager

Wat de gang van zaken betreft het volgende. De persoon in kwestie is in vrijheid gesteld. Dat betekent dat de voorlopige hechtenis op dit moment niet voortduurt. Op 13 december zal er een pro-forma-zitting worden gehouden bij het gerechtshof, waarin de gevangenneming zal worden gevorderd door het openbaar ministerie. Er zitten wat juridische haken en ogen aan als het gaat om de vraag of je dan opnieuw een gevangenneming gerealiseerd kunt krijgen, maar het wordt in elk geval geprobeerd.

Er is eventueel een andere mogelijkheid om de fout te herstellen, namelijk via de medische hoek. Ingevolge de Wet BOPZ is het mogelijk om iemand met een rechterlijke machtiging te laten opnemen. Daar wordt op dit moment aan gewerkt door het openbaar ministerie. Er is immers een rapport op basis waarvan de terbeschikkingstelling is uitgesproken. Daarin wordt ook uitgesproken dat deze persoon gevaarlijk is en gevaar voor herhaling vertoont. Er zou ook nooit een terbeschikkingstelling zijn uitgesproken als dit niet zo was. Dat rapport kan niet direct dienen voor de opname in een kliniek op basis van de BOPZ, maar wel indirect door tussenkomst van de districtspsychiater. Die gang wordt nu gelopen. Een andere mogelijkheid zou geweest zijn dat de burgemeester dat zelf had gedaan, zonder tussenkomst van het openbaar ministerie. Daar heeft de burgemeester kennelijk geen aanleiding toe gezien. Aan de politie is wel verzocht om toe te kijken. De politie reageert daar inderdaad wat laconiek op. Verder is de persoon in kwestie, die bij zijn vader woont, door zijn raadsman geadviseerd zich niet op straat te begeven voor zowel zijn eigen veiligheid als de veiligheid van de omgeving. Dus in zekere zin is er wel toezicht. Wij weten natuurlijk wel precies wie het is. Het gevaar voor herhaling is in de persoon natuurlijk wel aanwezig, maar de onduidelijkheid die ontstaat als er een onbekende pyromaan aan het werk is, bestaat niet meer. Dat neemt natuurlijk niet weg dat mensen in Ede en omgeving zich onzeker voelen door het feit dat deze persoon weer vrij rondloopt.

□

Mevrouw **Kalsbeek-Jasperse**

(PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik dank de minister voor haar antwoorden. Ik moet helaas wel vaststellen dat zij op geen van de drie vragen die ik gesteld heb, een bevredigend antwoord heeft kunnen geven.

Ten eerste heeft zij geen antwoord kunnen geven op de vraag in hoeverre bekend is hoe die fout tot stand is gekomen. Hier is kennelijk wel een aanduiding voor: de griffie, voor de tweede keer inmiddels, zo heb ik begrepen. De vraag rijst dan onmiddellijk: wat wordt hieraan nu gedaan? Ik vind met name het feit dat dit nu voor de tweede keer voorkomt op dezelfde plaats tamelijk ongelooflijk.

Ik wil ook graag precies van de minister horen hoe die fout heeft kunnen ontstaan. Ik neem aan dat dit later schriftelijk zal gebeuren.

Ten tweede bevestigt de minister mijn vermoeden dat de fout herstellen eigenlijk niet kan, tenzij via een heel ingewikkelde omweg als de Wet BOPZ. Ik zou haar wederom willen vragen te bezien of daar geen andere oplossing voor bedacht moet worden. Er is hier geen verschuiving in de equality of arms in het geding. Zelfs de verdachte heeft uiteindelijk geen belang bij de vrijlating nu, want hij zal ooit zijn straf moeten uitzitten. Ik vraag de minister, als dat nu niet kan, later schriftelijk uitgebreid op dat punt in te gaan.

In de derde plaats zou ik haar willen vragen hoe zij, als zij ook vindt dat de politie nogal laconiek reageert, denkt dat de politie aangespoord zou moeten worden om nog alerter, heel wat alerter wellicht te zijn op deze man die in vrijheid is gesteld en voor wie mensen doodgewoon bang zijn.

□

Minister **Sorgdrager**: Voorzitter! Ik denk dat het goed is om schriftelijk te antwoorden op de eerste vraag van mevrouw Kalsbeek hoe deze fout tot stand is kunnen komen. Het is enerzijds een technisch verhaal. Het gaat om automatiseringssystemen waarvan we nog niet precies weten wat de exacte technische fout is in het systeem. Ten tweede is het misschien een menselijk falen. Dat hangt ervan af hoe de fout in het systeem geslopen is.

De tweede vraag is wat moeilijker, namelijk hoe je dit kunt herstellen. Er zijn twee mogelijkheden. Ik heb uitgelegd dat we met de Wet BOPZ

bezig zijn. De andere mogelijkheid is een strafrechtelijke. Ik kan daar op zich vrij weinig aan doen. Het openbaar ministerie doet wat het moet doen in dit geval, namelijk op de terechtzitting die in een snel tempo is gearrangeerd, de gevangenneming vorderen. Als het hof op juridische gronden meent dat dat niet mogelijk is, dan staan wij verder gewoon met lege handen. Er is daar dan verder geen mogelijkheid. We zullen dan moeten wachten tot een straf geëxecuteerd kan worden. Dat is eventueel na een uitspraak van het hof, tenzij de verdachte vervolgens in cassatie gaat.

De laatste vraag betreft de aansporing van de politie. Het OM zal bij de politie aandringen op een betere observatie van deze verdachte.

□

De heer **Koekkoek** (CDA): Voorzitter! Ik wil de minister vragen of het hier een zogenaamde A-plus-gedetineerde betrof, dat wil zeggen iemand die behoort tot de zwaarste categorie.

Voorzitter! Het is niet voor het eerst dat dergelijke fouten worden gemaakt, zoals de minister ook heeft gezegd. Wat heeft de minister in haar ambtsperiode gedaan om te voorkomen dat zulke fouten kunnen worden gemaakt?

De minister heeft verder gezegd dat er op 13 december een zitting is. Mijn vraag is: was er niet eerder een zitting te arrangeren?

Voorzitter! Wat doet de minister voorts om dergelijke fouten in de toekomst te vermijden? Zij heeft gezegd dat zij niet weet of het een menselijke fout of een fout van de computer is, is het natuurlijk ook altijd een menselijke fout. Wij kunnen niet de schuld geven aan het systeem. Ik herhaal dus mijn vraag. Wat doet de minister om dergelijke fouten in de toekomst te vermijden?

□

Minister **Sorgdrager**: Voorzitter! Dit was een gedetineerde die in de zogenaamde A-plus-categorie valt.

De tweede vraag was: wat is er gedaan om dit soort fouten te vermijden? Er zijn procedures afgesproken, er zijn mensen geïnstrueerd en er is een geautomatiseerd systeem opgezet.

Sorgdrager

Ten derde: waarom was er niet eerder een zitting? Dat was niet mogelijk. Het hof bepaalt de datum van de zitting. Er is aangedrongen op een zitting zo spoedig mogelijk. Daarbij is de datum van 13 december uit de bus gekomen. Dat is buitengewoon uitzonderlijk, omdat het normaal gesproken gaat om een termijn van drie maanden bij het plannen van een zitting.

De vierde vraag was, wat ik in de toekomst zal doen om dergelijke fouten te vermijden. Ik zal zorgen dat het systeem zo goed mogelijk werkt en dat de mensen geen fouten maken. Mensen zijn echter mensen en er zullen in de wereld altijd fouten gemaakt worden. Ik hoop alleen dat het er zo min mogelijk zijn.

De heer **Rabbae** (GroenLinks): Voorzitter! Het is triest om ook nu te constateren dat het OM niet paraat genoeg is geweest, zeker in dit geval dat toch redelijk uniek te noemen is in de afgelopen tijd. De minister zegt dat aan de burgemeester is gevraagd om ook maatregelen te treffen in dit geval, maar dat de burgemeester dat geweigerd heeft. Mijn fractie staat voor de rechten van burgers onder alle omstandigheden. Op welke grond heeft de minister zich tot de burgemeester gewend? Op welke grond heeft de burgemeester niet geïntervenieerd? Vorig jaar is met de minister van Binnenlandse Zaken gesproken over het preventief aanhouden van mensen met het oog op de openbare orde.

Minister **Sorgdrager**: Voorzitter! Niet het openbaar ministerie heeft een fout gemaakt, maar de griffie van de rechtbank. Er is een fout gemaakt in het justitiële systeem, maar het is onjuist om naar het openbaar ministerie te wijzen.

Ik heb de burgemeester niets gevraagd. De burgemeester moet zelf bepalen of hij vindt dat iemand in bewaring moet worden gesteld op grond van een geestelijke stoornis. Men moet mij niet vragen waarom de burgemeester dat niet heeft gedaan, maar de burgemeester.

De heer **Dittrich** (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik vond de suggestie

aardig, om betrokkene een rechterlijke machtiging op te leggen via de districtspsychiater, omdat hij dan voor maximaal zes maanden ter behandeling kan worden opgenomen. Hoe lang kan het duren voordat de rechter de aanvraag toetst?

Minister **Sorgdrager**: Voorzitter! Dat is een kwestie van een paar dagen. Eerst moet de procedure in gang worden gezet.

De heer **Van den Berg** (SGP): Voorzitter! Het is helaas al vele malen eerder gebeurd dat verdachten van ernstige misdrijven als gevolg van vormfouten op vrije voeten kwamen. Wij hebben daar ook al vele malen over gesproken. Ik dacht dat er in deze Kamer consensus over was, dat er eventueel wettelijke voorzieningen moeten worden getroffen om het mogelijk te maken dat vormfouten worden gepasseerd, zodat ongewenste toestanden kunnen worden teruggedraaid. Hoever is de minister met het nemen van wettelijke maatregelen op dit punt? Wil zij dat ook voor dit soort gevallen in overweging nemen?

Minister **Sorgdrager**: Ik wil deze kwestie niet onder de vormfouten rangschikken. Een vormfout is een fout in een procedure die wordt gemaakt door procesdeelnemers. Dit is een administratieve fout in een bureaucratisch systeem. Het is geen vormfout, want het betreft een systeemfout door een persoon of door een automatiseringssysteem dat niet adequaat werkt. Nogmaals, ik zal de vraag van mevrouw Kalsbeek beantwoorden.

Wij zijn bezig met het wetsvoorstel inzake vormverzuimen. Ik kan niet precies zeggen in welk stadium dit is. Ik zal daar schriftelijk op ingaan.

De heer **Van Rey** (VVD): Voorzitter! De minister heeft gezegd dat het de tweede keer is dat dit voorkomt. Kan zij zeggen wanneer dit de eerste keer is gebeurd en welke waarborgen er toen zijn ingebouwd?

Minister **Sorgdrager**: Toen het de eerste keer gebeurde, werd een en ander met de hand ingevoerd. Er was dus geen geautomatiseerd systeem dat hierop toezag. Er is toen een administratieve procedure in het leven geroepen, volgens welke mensen moesten handelen. Daarna is het geautomatiseerde systeem voltooid en is deze procedure automatisch in het systeem opgenomen. Waarschijnlijk is bij de automatisering een vergissing gemaakt. Naast de geautomatiseerde procedure zal de oude handmatige procedure weer in het leven geroepen worden.

De **voorzitter**: Ik denk dat, lettend op de tijd, de volgende vragenreeks de laatste voor vandaag zal zijn.

Vragen van het lid Biesheuvel aan de minister van Justitie, over de signalen van onrust met betrekking tot de reorganisatie van het openbaar ministerie.

De heer **Biesheuvel** (CDA): Voorzitter! Elke reorganisatie bij een bedrijf of instelling gaat gepaard met spanning. De relatieve zekerheid van een baan kan omslaan in onzekerheid. Die onzekerheid kan weer verlamdend werken op de noodzakelijke werkzaamheden die ook tijdens een reorganisatie doorgang moeten vinden. Sterker nog, de druk van een reorganisatie kan zelfs de kans op fouten vergroten.

Uit kranteberichten van eind vorige week is gebleken dat er onrust is bij het openbaar ministerie over de manier waarop de parketten in het gehele land worden gereorganiseerd. Nu onderscheidt zich het openbaar ministerie van andere bedrijven en instellingen doordat het in de meeste gevallen spanningen in de eigen organisatie intern weet op te lossen. De spanning over de reorganisatie moet dus hoog zijn opgelopen, nu een brief van de heer Holthuis in zijn functie van afdelingsvoorzitter van de Nederlandse vereniging voor rechtspraak naar buiten is gekomen. Naar aanleiding daarvan stel ik de minister een aantal vragen.

Hoe beoordeelt zij de signalen van onrust bij het openbaar ministerie?